

KATARZYNA MATYJA
MAGISTER FRATRUM
CYRYL MARKIEWICZ OP (1875-1964)

STUDIA I ŹRÓDŁA
DOMINIKAŃSKIEGO INSTYTUTU HISTORYCZNEGO W KRAKOWIE

redaktor serii
Tomasz Gałuszka OP

tom 23

Katarzyna Matyja

MAGISTER FRATRUM
CYRYL MARKIEWICZ OP
(1875–1964)

Copyright © 2022 Dominikański Instytut Historyczny w Krakowie

For this edition

Copyright © 2022 Wydawnictwo W Drodze

Recenzenci:

dr hab. Grzegorz Chajko

dr hab. Wiktor Szymborski

Projekt okładki:

Krzysztof Lorczyk OP

Skład i łamanie:

Lucyna Sterczewska

Korekta:

Sylwia Sperling

Opracowanie indeksu:

Katarzyna Matyja

Na okładce:

Zdjęcie o. Cyryla Markiewicza OP przechowywane w Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie.

Wydanie I, Poznań 2022

ISBN 978-83-7906-605-6

Druk i oprawa:

TOTEM.COM.PL sp. z o.o. spółka komandytowa

88-100 Inowrocław, ul. Jacewska 89

Wydawnictwo Polskiej Prowincji Dominikanów

W drodze Spółka z o.o.

61-716 Poznań, ul. Kościuszki 99

Księgarnia internetowa: www.wdrodze.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Wstęp	9
Podziękowanie	17

Część I

Studium historyczne

1. Ojciec Cyryl Markiewicz	21
1.1. Kościół katolicki w zaborze austriackim	21
1.2. Zakon Kaznodziejski na przełomie XIX i XX wieku.	25
1.3. Zarys biografii	32

Część II

Studium teologiczne

2. Formacja dominikańska <i>ad professionem</i>	43
2.1. Łaska powołania	43
2.1.1. Powołanie kapłańskie.	43
2.1.2. Powołanie zakonne	45
2.1.3. Powołanie dominikańskie	47
2.2. Droga do ślubów wieczystych	58
2.2.1. Na progu życia zakonnego.	58
2.2.2. Kształtowanie życia wewnętrznego	61
3. Formacja dominikańska <i>post professionem</i>	77
3.1. Rozwój cnót teologalnych	77
3.1.1. Głębia wiary	78
3.1.2. Rozwój ufności	81
3.1.3. Trwałe znaczenie miłości	84

3.2. Stała formacja w zakresie życia modlitewnego	87
3.2.1. Eucharystia	87
3.2.2. Kult Matki Bożej	91
3.2.3. Modlitwa – liturgiczna, myślna, prywatna	94
3.3. Apostolska dojrzałość dominikanina	99
3.3.1. Udział w misji przepowiadania Kościoła.	99
3.3.2. Formy kaznodziejstwa	102
3.3.3. Inne środki działalności apostolskiej.	104
Zakończenie	109

Część III

Teksty i źródła

Edycja krytyczna <i>Moich wspomnień z życia zakonnego</i>	115
Inwentarz spuścizny o. Cyryla Markiewicza OP (1875–1964) przechowywanej w Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie, oprac. Adrian Cieślik, Kraków 2022	381
Ilustracje	395
Bibliografia	401
Indeks osobowy	417

Wykaz skrótów

- ADK** – Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie
- APUUR** – Archiwum Prowincji Urszulanek Unii Rzymskiej
- BKDK** – Biblioteka Kolegium Filozoficzno-Teologicznego OO. Dominikanów w Krakowie.
- EK** – Encyklopedia Katolicka, t. I–XX, Lublin 1973–2014.
- KRA** – „Krakowski Rocznik Archiwalny”
- KZPOP** – Księga zmarłych braci i ojców Polskiej Prowincji Zakonu Kaznodziejskiego czyli Dominikanów od 2 lipca 1927 roku, czyli od restaurowania polskiej prowincji, wyd. 4, Warszawa 2007.
- NP** – „Nasza Przeszłość”
- RK** – „Rocznik Krakowski”
- RP** – „Rocznik Przemyski”
- RSMJ** – „Rocznik Stowarzyszenia Miłośników Jarosławia”
- SPTK** – Słownik polskich teologów katolickich, red. H.E. Wyczawski, t. I–IX, Warszawa 1981–2003
- STHŚO** – „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego”
- STN KUL** – „Studiach Towarzystwa Naukowego KUL”
- ZN KUL** – „Zeszyty Naukowe KUL”

Wstęp

OD POCZĄTKU ISTNIENIA ZAKONU KAZNODZIEJSKIEGO w jego szeregi wstąpiło wielu braci, którzy wyróżniali się formacją duchową i intelektualną. Niektórzy z nich zostali już odkryci przez teologów czy historyków, inni wciąż pozostają nieznanymi dla szerszego grona zainteresowanego historią i duchowością Zakonu św. Dominika. Niewątpliwie postacią, która zasługuje na większe zainteresowanie jest o. Cyryl Markiewicz (1875–1864), dominikanin żyjący na przełomie XIX i XX wieku, w niełatwym czasie zarówno dla Polski, która zniknęła z mapy Europy, jak i Kościoła będącego obiektem ataków państw zaborczych. Ich polityka doprowadziła do nieodwracalnych strat w życiu zakonnym. Okres ten był równie ciężki dla zakonu dominikańskiego, który m.in. w wyniku reform zaborców niemalże został wyrugowany na dawnych terenach Rzeczypospolitej. W wyniku tych działań, szczególnie w zaborze austriackim – gdzie polityka wyznaniowa przejawiała się w kasacie klasztorów, czy zmianie funkcjonowania instytucji kościelnych, które zostały odcięte od Stolicy Apostolskiej i podporządkowane władzy świeckiej, a duchowni stawali się niejako urzędnikami państwowymi, zależnymi od państwa, wspólnoty zakonne ulegały rozpadowi¹. Skuteczna reforma dominikańskiej prowincji Galicji i Lodomerii rozpoczęła się dopiero w latach 20. XX wieku.

Prezentowana książka jest próbą ukazania myśli zakonnej o. Markiewicza. Ma ona przybliżyć czytelnikowi przesłanie, jakie zakonnik pozostawił przede wszystkim tym, którzy wstępują na drogę formacji dominikańskiej. Jak zaznaczył sam autor w „Przedmowie”, swoje dzieło kieruje zarówno do młodych ludzi, którzy zastanawiają się nad drogą życia zakonnego w szeregach braci

---

¹ M. Miławicki, *Józefińskie kasaty klasztorów dominikańskich w Królestwie Galicji i Lodomerii. Przyczynek do badań nad zmianą topografii sakralnej miast galicyjskich na przełomie XVIII i XIX wieku*, [w:] *Sacrum w mieście*, t. 2, red. D. Quirini-Popławska, Ł. Burkiewicz, Kraków 2016, s. 157–158.

kaznodziejów, jak i tych żyjących w świecie, którzy „chcąc się łatwiej uświęcić i zarazem pogłębić swą pracę społeczną (...) zrzeszają się w trzecim zakonie”².

Dotychczasowe badania tak nad osobą o. Cyryla Markiewicza, jak i nad historią Zakonu Kaznodziejskiego w czasie jego życia zakonnego, prezentują się skromnie. Pierwszym badaczem, który opublikował życiorys dominikanina, był o. Zygmunt Mazur. Biogram ukazał się w serii „Polskie teksty ascetyczne”. Należy nadmienić, iż poza krótkim przybliżeniem życiorysu Markiewicza, autor zamieścił również kilka fragmentów z maszynopisu, który w trzeciej części niniejszej pracy został opracowany³. Następnie dominikańscy autorzy sporządzili krótkie biografie głównego bohatera. Pierwszy z nich został zamieszczony w *Księdze zmarłych braci i ojców Polskiej Prowincji Zakonu Kaznodziejskiego czyli Dominikanów*⁴, a drugi – autorstwa o. Cypriana Wichrowicza, znalazł się w *Słowniku polskich pisarzy dominikańskich*⁵. Niemniej oba te biografie nie wykraczają poza kilkanaście linijek zawierających podstawowe informacje biograficzne, ponadto ich dostępność ogranicza się wyłącznie do środowiska dominikańskiego. W ostatnim czasie pojawiły się dwa kolejne opracowania. Jedno jest edycją krytyczną fragmentu maszynopisu autorstwa o. Markiewicza pt. *Moje wspomnienia z życia zakonnego*, napisanego w 1957 roku, gdzie poza tekstem źródła przytoczona została kilkunastostronicowa biografia dominikanina⁶. Natomiast drugie opracowanie ma charakter słownikowy i jest to biogram w *Słowniku Polskich Teologów Katolickich*⁷.

---

² C. Markiewicz, *Ideaty dominikańskie*, Kraków 1947, mps w Bibliotece Kolegium Filozoficzno-Teologicznego oo. Dominikanów w Krakowie (dalej: BKDK).

³ Z. Mazur, *O. Cyryl Markiewicz (1875–1964)*, [w:] *Wybór pism dominikańskich*, t. 12, red. J.R. Bar, Z. Mazur, Warszawa 1989, (Polskie teksty ascetyczne, 12), s. 85–135.

⁴ *Księga zmarłych braci i ojców Polskiej Prowincji Dominikanów p.w. św. Jacka Odrowąża od 2 lipca 1927 roku, czyli od restaurowania Polskiej Prowincji przez Generała Zakonu: [zmarli w latach 1927–2000]*, oprac. i oprac. S. Górski, wyd. 3, Warszawa 2000, s. 24. Księga ta nie została wydana w formie książki, dostępna w Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie (dalej: ADK) oraz w BKDK.

⁵ C. Wichrowicz, *Słownik polskich pisarzy dominikańskich*, Kraków 2009, s. 233. Nie został on opublikowany w formie drukowanej, dostęp w BKDK.

⁶ K. Matyja, „Pod opieką Matki Najświętszej Jarosławskiej”. *Dominikanie jarosławscy w czasie drugiej wojny światowej w „Moich wspomnieniach z życia zakonnego” o. Cyryla Markiewicza OP*, [w:] *Bazylika Matki Boskiej Bolesnej w Jarosławiu. Dzieje, ludzie i sztuka*, red. M. Miławicki, R. Nestorow, Kraków 2016, (Studia i Źródła Dominikańskiego Instytutu Historycznego w Krakowie, t. 16), s. 203–245.

⁷ K. Matyja, *Markiewicz Cyryl Franciszek (1875–1964)*, SPTK. Uzupełnienia do tomów 1–9, red. R. Prejs (w przygotowaniu).

Stan badań nad historią polskich dominikanów w XIX oraz I poł. XX wieku jest również skromny. Do tej pory ukazało się jedynie kilka przyczynkarskich artykułów poświęconych temu okresowi. Należy tu wymienić prace autorstwa historyków dominikańskich: Pawła Kielara – pt. *Rozbiory i kasaty prowincji dominikanów polskich w latach 1772–1914*⁸; Jana A. Spieży – pt. *Przyczynek do dziejów współpracy dominikanów polskich i czeskich. Ojciec Piotr Żaczek – odnowiciel prowincji czeskiej i polskiej zakonu*⁹; Zygmunta Mazura – pt. *Udział ojca Jacka Woronieckiego w reformie polskiej prowincji dominikanów (1909–1945)*¹⁰ oraz Marka Miławickiego – pt. *Zakon dominikański w Polsce w czasach bł. Michała Czartoryskiego*¹¹. W niektórych wyżej wymienionych pracach osoba o. Cyryła Markiewicza jest wspominana, jeśli w ogóle, wyłącznie marginalnie. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że nieocenionym źródłem do badania dziejów dominikańskich z przełomu XIX i XX wieku są już wcześniej wspomniane *Moje wspomnienia z życia zakonnego*, autorstwa o. Markiewicza. Mają one formę maszynopisu. Liczą 268 stron i obejmują lata 1893–1947¹².

Głównym źródłem prezentowanej pracy jest inny, wspomniany już, maszynopis autorstwa o. Cyryła Markiewicza pt. *Idealy dominikańskie*, będący wynikiem jego wieloletniej pracy jako magistra braci studentów oraz nowicjuszy w zakonie dominikańskim. Liczy 329 stron i jest podzielony na pięć części. Pierwsza traktuje o łasce powołania. Autor przedstawia pojęcie powołania w sensie ogólnym oraz szczegółowo charakteryzuje powołanie do życia zakonnego – głównie dominikańskiego. Część druga jest poświęcona pracy formacyjnej, jaką musi przejść kandydat na dominikanina. Kolejny rozdział dotyczy rozwoju życia duchowego oraz stałej formacji w zakresie życia modlitewnego. W części czwartej autor przybliży zagadnienie apostołskiej dojrzałości dominikanina. Wyjaśnia, w jaki sposób powinien on uczestniczyć

⁸ P. Kielar, *Rozbiory i kasaty prowincji dominikanów polskich w latach 1772–1914*, STN KUL, 20 (1973), s. 68–70.

⁹ J.A. Spież, *Przyczynek do dziejów współpracy dominikanów polskich i czeskich. Ojciec Piotr Żaczek – odnowiciel prowincji czeskiej i polskiej zakonu*, [w:] *Święty Jacek Odrowąz i dominikanie na Śląsku*, red. A. Barciak, Katowice 2008, s. 211–226.

¹⁰ Z. Mazur, *Udział ojca Jacka Woronieckiego w reformie polskiej prowincji dominikanów (1909–1945)*, [w:] *Dominikanie. Szkice z dziejów zakonu*, red. M. Babraj, Poznań 1986, s. 417–424.

¹¹ M. Miławicki, *Zakon dominikański w Polsce w czasach bł. Michała Czartoryskiego*, [w:] *Bł. Michał Czartoryski OP (1897–1944) i jego czasy*, red. K. Karolczak, M. Miławicki, Kraków 2018, (Studia i Źródła Dominikańskiego Instytutu Historycznego w Krakowie, 17), s. 62.

¹² Dostępne w ADK, zob. ADK, sygn. 528/313.

w misji przepowiadania Kościoła oraz ukazuje formy pracy duszpasterskiej i apostołskiej. Część piąta zatytułowana *Świętych obcowanie* przedstawia liczne przykłady świętych, błogosławionych i tych, którzy zmarli w opinii świętości, a których o. Markiewicz stawia za wzór do naśladowania w życiu zakonnym.

Analizując opisane wyżej dzieło można wskazać na kilka źródeł, z których czerpał autor podczas pisania. Niewątpliwie w pierwszej kolejności należy wymienić Pismo Święte, do którego Markiewicz najczęściej się odwoływał, niekiedy parafrazując jego fragment, a czasami, jeśli chciał podkreślić znaczenie jakiejś myśli, przytaczał dosłownie perykopę. Drugim ważnym źródłem są wybitni przedstawiciele Zakonu Dominikańskiego, których twórczość była znana Markiewiczowi, dzięki czemu mógł z niej obficie czerpać. Należy tu wymienić następujących autorów: św. Tomasza z Akwinu, św. Katarzynę ze Sieny, Humberta z Romans, o. Jacka Cormiera, o. Réginalda Garrigou-Lagrange, o. Jacka Woronieckiego. W pracy nie zabrakło także odniesień do konstytucji zakonnych. Ponadto Autor czerpał z myśli teologicznej św. Augustyna, Tomasza à Kempis, św. Ignacego Loyoli oraz św. Franciszka Salezego. Należy jeszcze nadmienić, iż o. Markiewicz odwoływał się do dokumentów kościelnych zarówno soborowych, np. Soboru Trydenckiego, Watykańskiego I, jak i papieskich – np. dekretu Piusa X *Sacra Tridentina Synodus*, encyklik Piusa XI *Mens nostra* oraz *Ad Catholici Sacerdotti Fastigium*, czy encykliki Piusa XII *Mystici Corporis Christi*.

Publikacja podzielona została na trzy części. Pierwsza z nich to studium historyczne. Część drugą stanowi studium teologiczne myśli i twórczości o. Markiewicza. Trzecią część stanowi obszerne opracowanie *Moich wspomnień z życia zakonnego* autorstwa Markiewicza w formie edycji krytycznej. Prezentacja ta z jednej strony dopełnia biografii naszego bohatera, ukazując jego bogate życie zakonne, a z drugiej daje obraz prowincji i zmian, jakie w niej zachodziły. W edycji większości zachowane zostały zasady omówione w *Materiałach do instrukcji wydawniczej dla źródeł do dziejów najnowszych Polski* (oprac. S. Kalabiński, F. Tych, Warszawa 1958 [maszynopis powielany]) oraz *Edytorstwie źródeł historycznych* Janusza Tandeckiego i Krzysztofa Kopińskiego (Warszawa 2014, s. 413–447). Za podstawę edycji posłużył egzemplarz *Moich wspomnień z życia zakonnego* znajdujący się w spuściźnie o. Cyryla Markiewicza OP przechowywanej w Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie (sygn. 528/313/0/2/4). Drugim elementem tej

części jest inwentarz spuścizny wyżej wymienionej. Całości dopełnia kilka ilustracji, na których czytelnik może zobaczyć odręczne listy Markiewicza.

W pierwszym rozdziale została przedstawiona sytuacja Kościoła katolickiego pod zaborem austriackim. Polityka wyznaniowa Austriaków na terenie Galicji zakładała stworzenie nowych, pozbawionych tradycji ośrodków kościelnych, zupełne podporządkowanie Kościoła władzy państwowej oraz utwierdzenie władzy absolutnej cesarza. Od imienia cesarza Józefa II pochodzi pojęcie *józefinizm* określające system polityczno-kościelny obowiązujący w zaborze austriackim. Niemniej podstawy tej polityki stworzyła głównie matka Józefa II – cesarzowa Maria Teresa¹³. Zaprowadzane przez nich reformy (zamykanie kościołów i klasztorów, przenoszenie zakonników do innych klasztorów) przyczyniły się do upadku życia zakonnego.

Przybliżenie tych działań pomoże zrozumieć drugie prezentowane zagadnienie, jakim jest sytuacja Zakonu Kaznodziejskiego na przełomie XIX i XX wieku. W wyniku wrogiej polityki zaborców doszło do niemal całkowitego wyniszczenia zakonu¹⁴. Z wielkiej prowincji, która przed rozbiorami liczyła 164 klasztory, pod koniec XIX w. pozostało zaledwie 15. W tym czasie na terenie Galicji istniała Prowincja Galicji i Lodomerii św. Jacka, którą w skrócie określano jako „galicyjska”. Zakonnicy żyjący w tych wspólnotach nie cieszyli się zbyt wielkim autorytetem, szczególnie wśród współbraci z zachodniej części Europy¹⁵. Kryzys przejawiał się w coraz większym indywidualizmie zakonników, braku modlitwy chórowej, nieprzestrzeganiu klauzury oraz nienoszeniu stroju duchownego. Kuria generalna kierowała do prowincji galicyjskiej wielu ojców z Niemiec, Czech oraz Austrii celem przeprowadzania reform, jednak bardzo często spotykali się oni z oporem. W związku ze zmianami politycznymi, jakie nastąpiły po roku 1918 i odradzającą się strukturą Rzeczypospolitej, zaczęto się zastanawiać nad powrotem dominikanów do miejsc, skąd podczas zaborów zostali usunięci. Jednak ta pierwotna myśl została zmodyfikowana głównie pod wpływem o. Jacka Woronieckiego. Jego

---

¹³ Z. Poniatowski, *Józefinizm*, „Mały słownik religioznawczy”, red. Z. Poniatowski, Warszawa 1969, s. 198.

¹⁴ P. Kielar, dz. cyt., s. 68–70. M. Miławicki, *Położenie klasztorów dominikańskich w guberniach zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego w latach 1795–1914*, [w:] *Święty Jacek Odrowąż i dominikanie na Śląsku*, red. A. Barciak, Katowice 2008, s. 331–363.

¹⁵ K. Matyja, „Pod opieką Matki Najświętszej Jarosławskiej”, s. 210–211.

idea odrodzenia polskiej prowincji zakładała zamknięcie małych klasztorów, obarczonych dużymi, najczęściej źle zarządzanymi latyfundiami, powrót do życia we wspólnotach w duchu ubóstwa, podniesienie poziomu intelektualnego oraz skoncentrowanie się na powrocie do klasztorów w dużych ośrodkach miejskich¹⁶. W pierwszej kolejności chodziło o powrót do Warszawy, a następnie do Poznania. Dzięki poparciu, jakim cieszył się o. Woroniecki wśród przełożonych w Rzymie, reformy zaczęły być realizowane.

Zaprezentowanie biografii o. Cyryla Markiewicza nie byłoby możliwe bez ukazania kontekstu historycznego oraz sytuacji zakonnej w ówczesnych latach. Przyszedł on na świat 9 września 1875 roku w Dębowcu. Na początku września 1893 Franciszek Markiewicz rozpoczął formację w zakonie dominikańskim. Po kilkudniowych rekolekcjach przyjął strój zakonny oraz otrzymał nowe imię – Cyryl¹⁷. 25 marca 1898 roku br. Cyryl złożył profesję wieczystą, a niecały miesiąc później przyjął święcenia kapłańskie w dominikańskim kościele pw. Bożego Ciała we Lwowie. Po tym wydarzeniu jeszcze przez dwa lata uzupełniał wykształcenie teologiczne. Latem 1900 roku został asygnowany do klasztoru w Żółkwi jako kaznodzieja i spowiednik. W następnych latach wielokrotnie zmieniał miejsca pracy, a z czasem i rekonwalescencji, ze względu na zły stan zdrowia. Lata 1917–1931 spędził w Krakowie jako magister nowicjatu, wychowując i kształtując kolejne pokolenia młodych dominikanów. Do powierzonych sobie zadań podchodził z dużym zaangażowaniem i powagą. Poza pracą formacyjną pracował duszpastersko, m.in. był spowiednikiem siostr, głosił rekolekcje oraz konferencje. Od 1931 do 1933 pracował w klasztorze lwowskim jako magister braci studentów¹⁸. Szesnaście lat pracy nad formowaniem kolejnych pokoleń dominikanów przyczyniło się do wielu przemyśleń na ten temat, co zaowocowało powstaniem dzieła *Idealy dominikańskie*, które traktuje o powołaniu i formacji zakonnej. Kolejnym miejscem pracy o. Markiewicza był Jarosław, gdzie w latach 1933–1937 pełnił funkcję przeora, a następnie Poznań. Miesiące, które tam spędził, nie były łatwe, a rozwój dobrze zapowiadającego się dzieła przerwało rozpoczęcie działań zbrojnych we wrześniu 1939 roku. Wybuch II wojny światowej zastał

---

¹⁶ Z. Mazur, *Udział ojca Jacka Woronieckiego*, s. 418–419.

¹⁷ Tenże, *O. Cyryl Franciszek Markiewicz*, s. 85.

¹⁸ Tamże, s. 89.

o. Cyryła w Sierakowie¹⁹, gdzie przebywał w szpitalu sióstr elżbietanek. Stamtąd przez Kraków, Tarnów oraz Rzeszów udało mu się przedostać do klasztoru w Borku Starym, gdzie mieszkał i pracował do 1941 roku. Dalsze lata wojny spędził w klasztorze jarosławskim. Opuścił to miasto krótko po zakończeniu działań zbrojnych, po czym przez kilka miesięcy mieszkał w Krakowie, a następnie 10 grudnia 1946 roku został przeniesiony do Świętej Anny koło Częstochowy, gdzie pełnił funkcję kapelana u mniszek dominikanek. Posługiwał siostram prawie 20 lat. Zmarł w Świętej Annie 1 lutego 1964 roku, gdzie został pochowany²⁰.

W drugim rozdziale został zaprezentowany proces formacji, jaką powinien przejść kandydat na dominikanina. W pierwszej części przedstawiono zagadnienie powołania. Czytelnik znajdzie tu odpowiedź na pytanie, czym jest powołanie w znaczeniu ogólnym, a także, jak należy rozumieć powołanie zakonne – w tym dominikańskie. Termin „powołanie” określa autor jako „iskrę Bożą”²¹ w duszy człowieka, którą Bóg sam rozpała. To Bóg wybiera i przeznacza kogoś na swoją służbę, a wybrany ma tylko na tę łaskę odpowiedzieć²². Po odkryciu łaski powołania zakonnego następnym krokiem jest rozważenie, w jaki sposób należy je realizować.²³

Następnie przybliżono zagadnienie rozeznania powołania dominikańskiego. Autor w swoim dziele wskazał na dwie cechy, które jego zdaniem są kluczowe w tym procesie. Pierwsza z nich to dobra pobudka kandydata, a druga to jego zdolność do przyjęcia i wypełniania obowiązków zakonnych. Te dwie wskazówki obejmują całego człowieka, jego wymiar duchowy, psychiczny oraz fizyczny.

W dalszej części został zaprezentowany proces formacji, którego zwieńczeniem jest złożenie ślubów wieczystych. Idąc za myślą Markiewicza, przedstawiono środki zewnętrzne, jak i wewnętrzne, które musi podjąć kandydat na dominikanina, by proces kształtowania życia wewnętrznego był owocny. Po rozpoznaniu i odpowiedzeniu na łaskę powołania kandydat

---

¹⁹ Miejscowość położona między Gorzowem Wielkopolskim a Poznaniem.

²⁰ K. Matyja, „Pod opieką Matki Najświętszej Jarosławskiej”, s. 220–221. Tam również znajduje się fragment edycji źródłowej *Moich wspomnień z życia zakonnego z czasu, gdy o. Markiewicz pracował w Jarosławiu*. Zob. s. 225–245.

²¹ C. Markiewicz, *Idealy*, s. 2.

²² Zob. Tamże, s. 2.

²³ Zob. Tamże, s. 4.

na dominikanina rozpoczyna wyjątkowy czas nowicjatu. Markiewicz zaznacza, że nikt o własnych siłach nie jest w stanie rozeznąć swojego powołania. W tej dziedzinie należy współpracować z łaską Bożą oraz korzystać z mądrości i doświadczenia magistra i spowiedników. Ponadto należy się odwoływać do mistrzów życia duchowego, których Kościół i zakon stawia za przykład. Na środki wewnętrzne, jakie powinien zastosować kandydat, składają się pierwsze rekolekcje w zakonie, często wykonywany rachunek sumienia oraz przystępowanie do spowiedzi świętej. Kolejny krok to praca nad charakterem, by „zrzucić z siebie starego człowieka”. Autor *Idealów dominikańskich* zaznacza, że należy zacząć od opanowania zmysłów, w dalszej kolejności powinno się panować nad językiem, a następnie przestrzegać konstytucji zakonnych, które nazywa „szkołą cnót wszelakich”²⁴, a rzetelne ich wypełnianie może doprowadzić zakonnika do „wielkiej miłości Boga i potężnej miłości bliźniego”²⁵.

W rozdziale trzecim zaprezentowano zagadnienie formacji stałej zakonnika, której celem jest nieustanne kształtowanie życia wewnętrznego dominikanina oraz sprawienie, by był on poddany wpływowi formacyjnym przez całe życie. Zakonnik winien podjąć współpracę z łaską Bożą w zakresie dojrzenia w cnotach teologalnych: wiary, nadziei i miłości. To właśnie temu zagadnieniu poświęcony został pierwszy podrozdział. Natomiast w kolejnym zaprezentowano rozwój życia modlitewnego i sakramentalnego, ze szczególnym akcentem na Eucharystię. Następnie został przybliżony kult Matki Bożej, ponieważ – jak zauważa sam autor – „jedną z głównych cech powołania dominikańskiego jest nabożeństwo do Matki Bożej”²⁶. W ostatniej sekcji ukazano aktywność apostołską dominikanina, który po odpowiedniej formacji oraz osiągnięciu dojrzałości apostołskiej winien mieć czynny udział w misji przepowiadania Kościoła poprzez różne formy aktywności. Do podstawowych ich form należy kaznodziejstwo, prowadzenie rekolekcji oraz misji, a także praca naukowa.

Mam nadzieję, że niniejsza praca przyczyni się nie tylko do pogłębienia znajomości tego konkretnego fragmentu dziejów Zakonu Kaznodziejskiego, ale także do poznania twórczości o. Cyryla Markiewicza oraz ukaże autora *Idealów dominikańskich* jako wiernego syna św. Dominika, który przez całe swe

---

²⁴ Tamże, s. 20.

²⁵ Tamże, s. 19.

²⁶ Tamże, s. 243.

życie pracował dla dobra zakonu, jako kapłan i kaznodzieja oraz, co równie istotne, jako wychowawca i pisarz. Przybliży, zarówno samym dominikanom, jak i tym, którym bliski jest charyzmat św. Dominika, naukę i przesłanie, jakie pozostawił o. Markiewicz, które jest ponadczasowe i podobnie jak główne źródło, do którego się odwoływał – Ewangelia, w ogóle nie traci na wartości.

Podziękowanie

W tym miejscu chciałabym podziękować osobom, które wspierały mnie w czasie pracy oraz niejednokrotnie służyły radą i pomocą przy pisaniu tej książki. Ojcu prof. Tomaszowi Gałuszce OP za inspirację i zachęcenie do podjęcia badań nad osobą i twórczością o. Markiewicza, a także liczne rozmowy na tematy dominikańskie. Księdzu prof. Marcinowi Godawie, pod którego czujnym okiem powstawał fragment prezentowanej książki. Pani Doktor Elżbiecie Wiater za motywację i cenne uwagi. Dyrektorowi oraz pracownikom Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie oraz Biblioteki Kolegium Filozoficzno-Teologicznego w Krakowie za życzliwość i wsparcie w trakcie kwerend.